

Nr 5

Lagutskottets betänkande med anledning av propositionen 1975:10 med förslag till lag om ändring i giftermålsbalken (regler om kyrklig vigsel) jämte motion

I propositionen 1975:10 har regeringen (justitiedepartementet) föreslagit riksdagen att för sin del anta i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i giftermålsbalken.

Med anledning av propositionen har väckts en motion som redovisas nedan (s. 3).

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i reglerna om kyrklig vigsel. Bl. a. föreslås att vigsel skall kunna äga rum inom svenska kyrkan, även om de som vill gifta sig inte tillhör kyrkan. Vidare upphävs den nuvarande skyldigheten för präst att viga församlingsmedlemmar. Den som tillhör viss församling skall ha rätt att bli vigd i församlingen men skall inte längre kunna begära att bli vigd av viss församlingspräst. Det förutsätts att vederbörande kyrkliga myndighet ser till att det inom varje församling finns behövligt antal präster som är villiga att viga.

Lagförslaget

Förslag till

Lag om ändring i giftermålsbalken

Härigenom föreskrives i fråga om giftermålsbalken¹ dels att i 2 kap. 3 §, 4 kap. 5, 8 och 9 §§ samt 16 kap. 2 och 5 §§ ordet "Konungen" skall bytas ut mot "regeringen", dels att 4 kap. 2 och 3 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

2 §

Kyrklig vigsel må äga rum: inom svenska kyrkan, *om mannen och kvinnan eller en av dem tillhör kyrkan; och* inom annat trossamfund, *om Konungen* medgivit att vigsel må förrättas inom samfundet.

Konungen äger förordna, att medlem av utländskt evangeliskt-luterskt trossamfund skall hava samma rätt till kyrklig vigsel som medlem av svenska kyrkan.

Till vigsel inom svenska kyrkan får mannen och kvinnan välja den präst inom kyrkan de själva önskar. *Annan än präst i församling där mannen eller kvinnan är medlem är dock ej skyldig att viga.*

Inom annat trossamfund förrättas vigsel av den som är behörig därtill enligt *Konungens* förordnande.

Kyrklig vigsel må äga rum inom svenska kyrkan *eller* inom annat trossamfund, *om regeringen* medgivit att vigsel må förrättas inom samfundet.

3 §

Till vigsel inom svenska kyrkan får mannen och kvinnan välja den präst inom kyrkan de själva önskar *och som är villig att viga. De har rätt till vigsel i församling som någon av dem tillhör.*

Inom annat trossamfund förrättas vigsel av den som är behörig därtill enligt *regeringens* förordnande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1976.

¹Balken omtryckt 1973:645.

Motionen

I den med anledning av propositionen väckta motionen 1975:1819 av herr Werner i Malmö (m) yrkas att riksdagen uttalar att det skall ankomma på kyrkans egna organ att utse särskild vigselförrättare i enlighet med vad i motionen anförts.

Utskottet

I propositionen föreslås vissa ändringar i giftermålsbalken (GB). Ändringarna innebär ett upphävande av gällande begränsning i vigselförrättarens behörighet såvitt gäller präst inom svenska kyrkan samt ett avskaffande av den nuvarande skyldigheten för präst att viga församlingsmedlemmar.

De bestämmelser som omfattas av de föreslagna ändringarna är att hänföra till kyrkolag. Utskottet erinrar om att när det gäller stiftande och ändring av kyrkolag har den nya regeringsformen (RF) i princip inte inneburit någon ändring i tidigare gällande ordning. Enligt punkt 9 fjärde stycket i övergångsbestämmelserna till RF skall sålunda kyrkolag stiftas, ändras eller upphävas av regeringen gemensamt med riksdagen samt med kyrkomötets samtycke. Avsikten är att förevarande lagförslag skall läggas fram för det allmänna kyrkomöte, som kommer att samlas hösten 1975.

Frågan om kyrklig vigselförrättarens *behörighet* behandlades av riksdagen och utskottet senast i samband med äktenskapsreformen år 1973. På hemställan av utskottet (LU 1973:20) beslöt riksdagen att upphäva bestämmelsen om att kyrklig vigselförrättare inom annat trossamfund än svenska kyrkan var behörig att viga endast under förutsättning att någon av dem som ville ingå äktenskap tillhörde samma trossamfund som han själv. I sitt betänkande förutsatte utskottet att förslag om slopande av motsvarande begränsning i vigselbehörigheten när det gällde svenska kyrkan skulle läggas fram för nästa kyrkomöte.

Utskottet hälsar med tillfredsställelse att riksdagens önskemål i förevarande hänseende nu tillgodoses. Utskottet tillstyrker att riksdagen antar den föreslagna ändringen i 4 kap. 2 § GB.

Såsom framgår av det föregående har präst inom svenska kyrkan *skyldighet* att viga församlingsmedlem (4 kap. 3 § GB). Vid åtskilliga tillfällen har det framställts önskemål om upphävande av vigselkyldigheten. Frågan har behandlats vid flera kyrkomöten, och senast anhöll 1970 års kyrkomöte om snara åtgärder för att avhjälpa de olägenheter som var förbundna med gällande ordning. Till grund för framställningen låg förhållandet att vissa präster anser det strida mot kyrkans lära att viga frånskilda, så länge maken i det upplösta äktenskapet ännu lever.

I propositionen med förslag till reformering av äktenskapslagstiftningen (prop. 1973:32) framhöll föredragande statsrådet som sin principiella ståndpunkt att lagen inte borde reglera frågan om skyldighet för viss präst i

svenska kyrkan att förrätta kyrklig vigsel. Frågan borde enligt statsrådet beredas ytterligare med sikte på att förslag i ämnet senare skulle kunna läggas fram för riksdagen och kyrkomötet. Utskottet uttalade i sitt ovan nämnda betänkande att det var angeläget att problemet fick sin lösning och sade sig räkna med att vigselförordningen skulle kunna avskaffas med verkan fr. o. m. den 1 januari 1976.

Ifrågavarande lagförslag innebär att den nuvarande bestämmelsen om vigselförordning ersätts med regler av innehåll att man och kvinna som vill viga inom svenska kyrkan får välja den präst inom kyrkan som de själva önskar och som är villig att viga samt att de har rätt till vigsel i församling som någon av dem tillhör.

Genom de föreslagna ändringarna kommer, om kyrkomötet lämnar sitt samtycke, vigselförordningen att i enlighet med riksdagens önskemål upphöra med utgången av år 1975. Utskottet biträder propositionens ståndpunkt att GB i stället bör innehålla en regel som garanterar att medlem i svenska kyrkan, som vill gifta sig med kyrklig vigsel, alltid kan få denna utförd i församling som han tillhör.

Skulle den eller de präster, som normalt tjänstgör i en församling, inte vara villiga att viga fränksilda, måste präst utanför församlingen förordnas att vid behov tjänstgöra som vigselförrättare. I propositionen anförts att det ankommer på regeringen att meddela bestämmelser om vilken myndighet som i sådana fall skall utse vigselförrättare. Detta uttalande kritiserats i motionen 1975:1819. Motionären anser att formuleringen inte utesluter möjligheten att avgörandet tillägs myndighet utanför kyrkan. Det synes motionären riktigtast att det åligger kontraktsprost att utse vigselförrättare och att i sista hand denna befogenhet tillkommer biskop och domkapitel. Motionären yrkar att riksdagen uttalar att det skall ankomma på kyrklig myndighet att utse särskild vigselförrättare i enlighet med vad motionären anför.

Utskottet anser det som självklart att det skall ankomma på kyrklig myndighet att utse kyrklig vigselförrättare. Av vad statsrådet anför i propositionen framgår att så också kommer att bli fallet. Vilken kyrklig myndighet som skall få befogenhet att utse vigselförrättare bör, såsom föreslås i propositionen, bestämmas av regeringen. Utskottet vill dock för sin del uttala att det med hänsyn till att kontraktsprost inte är administrativ chef för församlingarna i kontraktet synes lämpligt att ifrågavarande befogenhet tillägs domkapitlet. På anförda skäl avstyrker utskottet bifall till motionen 1975:1819.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen antar i propositionen 1975:10 framlagt förslag till lag om ändring i giftermålsbalken.

2. att riksdagen avslår motionen 1975:1819.

Stockholm den 4 mars 1975

På lagutskottets vägnar
IVAN SVANSTRÖM

Närvarande: herrar Svanström (c), Hammarberg (s), Lidgard (m), Sundelin (s), fru Åsbrink (s), herrar Andersson i Södertälje (s), Torwald (c), Olsson i Timrå (s), Winberg (m), fru Nilsson i Sunne (s), fru Fredgardh (c), fru Tillander (c)*, herrar Henmark (fp)*, Lövenborg (vpk)* och fru Karlsson (c).

*Ej närvarande vid betänkandets justering.

